

Ed.

1389. Nefndarálit

[423. mál]

um frv. til l. um viðskiptabanka.

Frá minni hl. fjárhags- og viðskiptanefndar.

Stærsta viðfangsefnið í bankamálum er að fækka bönkum, sameina ríkisbanka í tvo banka og stuðla að því að einkabankar sameinist og myndi stærri heildir. Markmiðið verður að vera að gera bankabáknið í landinu ódýrara, mannfærra og léttbærara fyrir þjóðarheildina.

Því miður fjallar þetta frv. ekki um sameiningu banka. Þvert á móti virðist það staðfesta að stjórnarflokkarnir hafi gefist upp á því yfirlýsta áformi sínu að sameina ríkisbanka, þótt ekki séu nema fáir mánuðir síðan forsætisráðherra gaf um það yfirlýsingu í sjónvarpi.

Frv. er aðeins ætlað að lagfæra nokkur atriði í óbreyttu kerfi og eru sum til bóta en önnur ekki. Til bóta er að allir viðskiptabankar og allar innlánsstofnanir verði undir

yfirstjórn eins og sama ráðherra og að bankastjórar viðskiptabankanna gegni ekki öðrum launuðum störfum en þeim sem beinlínis fylgja bankastjórastarfi þeirra, svo og ákvæði er varða endurskoðun bankanna og innra eftirlitskerfi þeirra. Til bölvunar eru þau ákvæði frv. sem greiða fyrir fjölgun útibúa og veita bönkunum svigrúm til að ákveða vaxtakjör, sem þó kemur ekki að fullu til framkvæmda fyrr en áformuð breyting hefur verið gerð á lögum um Seðlabanka.

Í séráliti Lúðvíks Jósepssonar, sem sæti átti í svonefndri bankamálanefnd, bendir hann á eftirfarandi ágalla þessa frumvarps:

1. Samkvæmt frumvarpinu er stofnun nýrra hlutafélagsbanka gefin frjáls, að vísu með nokkrum takmörkunum. Ég tel þetta ákvæði óþarft þar sem augljóslega er fyrst og fremst þörf á því að fækka bönkum og gera þá að stærri einingum.
2. Þá er með ákvæðum frumvarpsins nánast gefið fullt frjálsræði til að stofna ný útibú, eftir því sem stjórnendur bankanna vilja. Þær hömlur, sem settar eru í frumvarpinu um eiginfjárstöðu og hlutfall fasteigna af eigin fé bankans, hafa sáralítill áhrif. Ég tel mikla hættu á að þetta ákvæði frumvarpsins leiði til fjölgunar útibúa og ofpenslu í bankakerfinu. Með því ákvæði að einn ráðherra, í stað þriggja nú, hafi með yfirstjórn bankamála að gera ætti að vera auðvelt að stjórna fjölda bankaútibúa og sjá svo um að þau verði sett þar sem þeirra er eðlileg þörf.
3. Í 8. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að ráðherra geti „veitt hlutafélagsbönkum, sem eiga lögheimili og varnarþing erlendis, leyfi til að starfrækja umboðsskrifstofur hér á landi“. Þessu ákvæði er ég mótfallinn. Tel ekkert knýja á um þetta mál, nema ætlunin sé að með þessu sé stigið fyrsta skrefið til stofnunar erlendra banka hér á landi, sem ég er andvígur.
4. Gert er ráð fyrir að ákvörðun vaxta af útlánum og innlánum verði færð frá Seðlabanka og ríkisstjórn til hverrar einstakrar innlánsstofnunar. Tekið er fram að innlánsstofnunum sé óheimilt að hafa samráð um ákvörðun vaxta og þóknunargjalda. Ég er andvígur þessari breytingu. Tel að hér skorti stórlega á að einstakir bankar og sparisjóðir geti ákveðið vaxtagjöld og innlánsvexti. Blind samkeppni á þessu sviði er að mínum dómi fráleit og gæti sett hagsmuni sparifjäreigenda í hættu og skapað mikinn vanda hjá þeim sem lán þurfa að taka til lengri tíma, t. d. í sambandi við útflutningsframleiðslu.
5. Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að bankar geti orðið hluthafar í almennum rekstrarfyrirtækjum sem ekki tengjast bankarekstrinum á neinn hátt. Ég er andvígur þessu. Tel að innlánsstofnanir eigi áfram að halda sig við það meginverkefni að taka sparifé til ávöxtunar og lána það út á öruggan hátt en leiða hjá sér áhættuþátttöku í atvinnurekstri.
6. Ég er andvígur 36. gr. frumvarpsins sem fjallar um eigið fé banka. Sú skilgreining á eigin fé, sem þar er sett fram, er mjög ónákvæm og segir í raun harla lítið um raunverulega getu viðkomandi stofnunar til að standa við skuldbindingar sínar. Greinin sem heild og þær hömlur, sem settar eru um hlutfall fasteigna af eigin fé, munu lítil sem engin áhrif hafa á stofnun nýrra útibúa. Þrátt fyrir ákvæði greinarinnar munu nær allir núverandi bankar og margir sparisjóðir hafa fullan rétt til að stofna til margra útibúa.

Eitt af aðalvandamálum íslenska bankakerfisins, eins og sakir standa, er að bankastofnanir eru of margar, dreifing þeirra er óeðlileg og rekstrareiningar þeirra eru flestar of litlar.

Af þessum ástæðum eru flestir bankar illa færir um að þjóna stærri atvinnufyrirtækjum og óeðlileg misskipting verður í verkaskiptingu bankanna.

Annar mikill galli á bankakerfinu er að Seðlabankinn er kominn langt út fyrir eðlileg mörk seðlabanka og hefur dregið til sín fjármagn sem á að vera í viðskiptalífinu. Vald hans er orðið of mikið í ýmsum greinum.

Leiðin til úrbóta í þessum efnum er ekki að gefa vexti frjálsa, ekki stjórnleysi í stofnun útibúa og ekki stofnun nýrra banka.

Ríkið á að ganga á undan og fækka viðskiptabönkum sínum í tvo og síðan á að setja almennar reglur sem leiða munu til þess, hér eins og erlendis, að hlutafélagsbankar sameinist og myndi stærri heildir.“

Með hliðsjón af framansögðu er það skoðun minni hl. að frv. þetta hafi miklu stærri ágalla en kosti. Undirritaður flytur brtt. á sérstöku þskj., verði þær felldar leggur hann til að frv. verði fellt.

Alþingi, 20. júní 1985.

Ragnar Arnalds.